

A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság

Pfv. III. 20. 542/2012/6. szám

A Kúria a Dr. Zeke Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Zeke László ügyvéd) által képviselt felperesnek, az alperes ellen, kártérítés megfizetése iránt, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság előtt 4.P.20.886/2011. szám alatt megindított és másodfokon a Debreceni Ítéltábla Pf.III.20.573/2011/5. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélet ellen az alperes részéről 12. és 13. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 80.000 (nyolcvanezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az állam viseli a le nem rótt 374.300 (háromszázhetvennégyezer-háromszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében 7.485.375 forint kártérítés megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Követelését arra alapította, hogy a felperes és volt házastársa között folyamatban volt házastársi közös vagyon megszüntetés iránti perben az azt tárgyaló bíróság terhére olyan mulasztás állapítható meg, amellyel oki összefüggésben a felperest kár érte. Ezt abban jelölte meg, hogy a per másodfokú bírósága a vagyonmérlegben 91-101. tételes számok alatt szerepeltetett ingatlanokkal kapcsolatban figyelmen kívül hagyta, miszerint ezek csak 1/4 hányadrészben tartoztak a vagyonszösséghez, és ehelyett azokat tévesen az 1/1 hányadrész forgalmi érték alapulvételével állította be a vagyonmérlegbe. Ez pedig azzal a következménnyel járt, hogy megemelkedett mindkét házastárs jutója, amelynek eredményeként volt házastársa részére magasabb összegű megváltási árat kellett megfizetnie. A felperes keresetében e többlet megtérítése iránt támasztott igényt az alperessel szemben. Állította, hogy fizetési kötelezettségének e része a bíróság mulasztására vezethető vissza. A jogerős döntés e részét egyébként egyik fél sem támadta felülvizsgálati kérelemmel, amelynek következtében az említett hiányosság a felülvizsgálati eljárásban nem volt kiküszöbölhető. A felperes a jogerős ítélet kijavítása iránti kérelmet terjesztett elő, melyet az elsőfokú bíróság elutasított. Az elutasító végzést a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte, azonban a megismételt eljárásban a kijavítás iránti kérelem újból elutasításra került. A jogerős végzés indokolása szerint sem a szakértő, sem a bíróság nem vétett számítási hibát. Megállapította azonban, hogy hibázott a bíróság, amikor az ingatlanok 1/4 hányadrésze helyett azok 1/1 hányadának forgalmi értékével számolt. Ezt azonban olyan ténybeli tévedésnek minősítette, amely a Pp. 224. §-ának (1) bekezdése által szabályozott

kijavítással nem orvosolható.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását indítványozta. Kifejtette, hogy a bíróság jogerős ítélete a Bszi. 7. § értelmében mindenkire kötelező, így a kártérítési perben eljáró bíróságot is köti. Kiemelte, miszerint a jogerős bírósági ítélet tartalma még nyilvánvaló és kirívó jogalkalmazási és jogértelmezési hiba esetén sem alapozza meg az eljáró bíróság kártérítési felelősségét. Másodlagosan hivatkozott a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdésére és rámutatott, hogy álláspontja szerint a felperes nem tett eleget az őt terhelő kárenyhítési kötelezettségének. Érvelése szerint a jogi képviselővel eljáró felperestől elvárható lett volna, hogy a szakértői véleményt megvizsgálja, arra észrevételt terjesszen elő, továbbá felülvizsgálati kérelmében hivatkozzon a tulajdoni hányadok értékének téves megállapítására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 7.485.375 forintot és ennek 2009. március 24-től járó késedelmi kamatát. Megállapította, hogy a megyei bíróság téves forgalmi értéket tartalmazó jogerős ítélete miatt a felperest ilyen összegű kár érte. Kifejtette, miszerint a szakvélemény tartalmát a bíróságnak kell mérlegelnie, melyet a felekre nem háríthat át, ezért nem volt alapos az alperesnek a felperes kárenyhítési kötelezettségére alapított védekezése. Az alperes terhére értékelte, hogy az előzményi perben a jelen per felperese a szakértői véleményre írásban észrevételeket tett, amelyben kitért arra, hogy a 9.980.500 forint forgalmi érték számítási hibát tartalmaz. Ezt az észrevételt azonban a bíróság sem a felperes, sem a szakértő részére nem kézbesítette, valamint a tárgyaláson sem ismertette. Emellett nem észlelte azt sem, hogy a perben nagyszámú szántó művelési ágú ingatlan forgalmi értékének a megállapítására került sor, amelyek forgalmi értékében - a téves számítás miatt - nagyságrendi különbségek mutatkoztak, amelynek okát a bíróságnak tisztáznia kellett volna. Mindezek elmulasztását az eljáró bíróság kirívóan súlyos felróható magatartásaként értékelte. Emellett igazoltnak látta, hogy a felperes keresetben érvényesített kára ezzel oki összefüggésben keletkezett. Úgy foglalt állást, hogy a felülvizsgálati kérelem a Ptk. 349. §-ának (1) bekezdése szempontjából nem minősül rendes jogorvoslatnak, míg a kijavítás iránti kérelem előterjesztésével a felperes a kár elhárításával kapcsolatos minden kötelezettségének eleget tett.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta és az alperes marasztalásának összegét 3.742.687,50 forintra leszállította, valamint mellőzte az alperest perköltség fizetésére kötelező rendelkezést. Osztotta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, miszerint a felperesnek a keresetben megjelölt bírósági határozattal oki összefüggésben álló kára keletkezett, amely a vagyontársasági perben eljáró bíróság súlyos és felróható magatartására vezethető vissza. Kiemelte azonban, hogy az adott esetben nem jogalkalmazási, vagy jogértelmezési hibáról, hanem a mérlegelési jog gyakorlása során keletkezett ténybeli tévedésről van szó, mely a kártérítési felelősséghez nem szolgálhat alapul és fogalmilag kizárt a jogerős bírósági döntés meghozatalának jogellenessége. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a megállapításra, miszerint az előzményi perben eljáró bíróság súlyos és felróható mulasztása vezetett ahhoz, hogy a felperes kára bekövetkezett. Az adott esetben ugyanis nem a jogerős ítélet tartalma a károkozás kiindulópontja, hanem a bíróság mulasztása abban nyilvánult meg, hogy figyelmetlenségből, gondatlanságból figyelmen kívül hagyta az eltérő tulajdoni arányokat, és emiatt az érintett ingatlanokkal kapcsolatos számításainál hibát vétett. Az alperes elismerte, hogy bírói tévedés történt és az érintett ingatlanok forgalmi értékét meghatározó számítás téves. Mivel a felperes a fellebbezési ellenkérelmében elfogadta, hogy a tévesen megállapított összeg helyett annak fele illeti meg, amelyre keresetét leszállította, ennek megfelelően a másodfokú bíróság a marasztalás összegét szintén leszállította. Megállapította, hogy nincs szükség az egész jogerős ítélet összecszerűségi, számszaki felülvizsgálatára, mert az újabb teljes körű elszámolás már az

ítélet tartalmi felülvizsgálatát jelentené.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, egyrészt a képviselője útján, másrészt a számára nyitva álló határidőn belül külön is. Ezek tartalma részben eltérő volt, mert a képviselő útján benyújtott kérelemben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását, másodlagosan pedig a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalra utasítását kérte. Az önállóan benyújtott felülvizsgálati kérelem pedig csak a kereset elutasítására irányult. A képviselő felülvizsgálati kérelmében nem vitatta, hogy a ténybeli tévedést tartalmazó ítéleti döntés a felperesnek 3.742.687,50 forint kárt okozott. Álláspontja szerint azonban az alperes a felelősség alól sikerrel kimentette magát azzal, hogy a tévedés lehetősége a legnagyobb gondosság mellett sem zárható ki. Kifejtette, hogy a kártérítési felelősség fennállásának vizsgálata során figyelemmel kell lenni arra is, miszerint az alapügy rendkívül munkaigényes, bonyolult ügy volt, és menthető, hogy a bíróság nem ismerte fel a szakértői vélemény hibáját. Hangsúlyozta, hogy ez a bírói munkával elkerülhetetlenül együtt jár, ezért a felróhatóság körén kívül esik. A másodlagos kérelmét arra alapította, hogy a fellebbezési eljárásban előterjesztette a felperes kármegosztásra irányuló kérelmét, amelyet a másodfokú bíróság nem bírált el, amely eljárási szabálysértésnek minősül.

Az alperes által önállóan benyújtott felülvizsgálati kérelmében hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 348. § (1), a 349. § (1) és (3) bekezdését, valamint a Ptk. 339. § (1) bekezdését. Utalt arra, hogy a kártérítési per bírósága nem bírálhatja felül a más ügyben hozott sérelmezett jogerős ítéletet, nem ítélt meg, hogy a kártérítési kereset alapjául szolgáló ítélet téves-e vagy sem. Kiemelte, hogy a Bszi. 2. és 7. § -ára figyelemmel a jogerős ítélet felülbírálatára csak a jogorvoslati rendszer keretében kerülhet sor. Ennek alátámasztására több, más ügyben született bírósági határozatra hivatkozott. Hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet tartalmára alapított kártérítési perekben a felülbírálat a jogbiztonság sérelmét eredményezné. A jogerős ítélet ezeket a jogértelmezési elveket figyelmen kívül hagyta, de nem is indokolta meg, hogy miért tért el ezektől. Az indokolás egybemossa a jogellenességet és felróhatóságot, több helyen jogellenesnek mondja ki az alapügyben hozott ítéletet, melyre a kártérítési perben eljáró bíróságnak sem a Bszi., sem a jogorvoslati rendszerre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel nincs jogosultsága.

Másodlagosan hivatkozott arra, hogy a felperes keresetében megjelölt ítéleti hiba az ítélet meghozatalában részt vett bírói tanács tagjainak a közigazgatási jogkörben okozott kártérítés körében alkalmazott általános felróhatósági elvek szerint sem felróható, mert sem a rájuk vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, sem a rájuk irányadó gondossági követelményeket nem sértették meg. Az adott számítási hiba az alapügyben eljáró másodfokú bíróság előtt az ítélet meghozatalát megelőzően nem került felismerésre, a felperes azt nem kifogásolta. Nem jelenti a bizonyítékok értékelésének nyilvánvaló és kirívóan súlyos hibáját, ha a bíróság a szakértői véleménynek az érdekelt fél által nem sérelmezett és nem észrevételezett számszaki következtetéseivel kapcsolatban nem észleli annak számítási hibáját. Emellett az alapper sajátosságaira is figyelemmel kell lenni - számos ingatlan, ingóság került elszámolásra, a per különösen bonyolult és szerteágazó volt - amelyre figyelemmel a bíróság mulasztása kirívónak nem tekinthető, amelyet maga az érdekelt felperes is csak a per jogerős befejezését követően ismert fel. Az adott ügyben a felperes és az elsőfokú bíróság is számítási hibát vétett, a másodfokú bíróság pedig számítási hibát vétett a perköltség számításánál, mindez pedig azt igazolja, hogy gondos eljárás mellett is bekövetkezhetnek hibák. Kifejtette, hogy a kár a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában született jogerős bírósági ítéletnél csak akkor határozható meg, ha valamennyi elszámolás körébe vont rendelkezésnek a felülvizsgálata megtörténik, nem lehetséges egy tétel kiragadása.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Észrevételezte, hogy mind az alperes, mind a képviselő benyújtott felülvizsgálati kérelmet, azok tartalma álláspontja

szerint részben eltérnek egymástól, véleménye szerint a képviselő által időben előbb benyújtott felülvizsgálati kérelem tartalmát kell figyelembe venni, bár érdemben nyilatkozott az alperes önállóan benyújtott felülvizsgálati kérelmére is, fenntartva a perben korábban kifejtett álláspontját.

Az alperes a rendkívüli perorvoslatát megalapozó jogsértést az őt terhelő kártérítési felelősségnek a téves jogi megítélésében jelölte meg [Pp. 270. § (2) bekezdés]. Ezért a jogerős ítélet ebben a keretben volt felülbírálhat [Pp. 275. § (2) bekezdés].

A perben nem vitás tényállás szerint a házastársi vagyontársaság megszüntetése iránti alapperben a bíróság 8 ingatlan tekintetében a vagyontársasági értéket tévesen határozta meg, mert azok 1/4 hányadrészének értéke helyett 1/1 hányadrész értékét állította be a vagyommérlegbe, amelynek következtében a házastársak jutóját és a felperes által fizetendő megváltási ár összegét tévesen határozta meg. Emellett az alapper bírósága az előbbi tévedés orvoslására irányuló kijavítási kérelmet is elutasította, mert álláspontja szerint nem számítási hiba, hanem ténybeli hiba történt, amely a kijavítás jogi eszközével nem hárítható el.

Ennek alapján a felperes a jelen peres eljárást megindító keresetében a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránt támasztott igényt az alperessel szemben. Követelését egyrészt az ingatlanok vagyontársasági értékének téves számítására, másrészt pedig a kijavítás iránti kérelem kirívóan súlyos jogalkalmazási hibával történt elbírálására alapította.

A kereseti kérelem teljesítési lehetőségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy a perben a felperesnek kellett bizonyítania, miszerint az alapperben eljáró bíróság terhére, a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdésében meghatározott speciális feltételek, valamint a Ptk. 339. § (1) bekezdésében írt konjunktív feltételek együttesen fennállnak. E bizonyítás esetleges sikertelenségét pedig a felperes terhére kellett figyelembe venni [Pp. 164. § (1) bekezdése és 3. § (3) bekezdése].

A bírósági jogkörben okozott kár megtérítésének törvényben meghatározott feltétele, hogy az az igazságszolgáltatás működésével, a bíróság feladatainak ellátása körében kifejtett tevékenységgel, vagy mulasztással álljon oki összefüggésben. A kárigény elbírálásának további feltétele, hogy a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható el, illetőleg a károsult a rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

Ezt meghaladóan azonban a kár bekövetkezéséhez vezető alapper lefolytatása és az annak során hozott határozat jogerő-hatása a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti perre nem terjed ki. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra, hogy e speciális típusú kártérítési peres eljárás az alapperben korábban hozott jogerős ítélettel kapcsolatban nem teremt újabb jogorvoslati lehetőséget, tehát az nem bírálható felül. Nincs akadálya azonban annak, hogy a kártérítési per bírósága - az előbbieket érintése nélkül - vizsgálhassa az alapper bíróságának az esetleges károkozó magatartását, vagy mulasztását, illetőleg az ebből származó esetleges kártérítési felelősség fennállását. Ezek a kérdések ugyanis az alapperben nyilvánvalóan nem képezték vizsgálat tárgyát és ezért annak eredménye sem jelenhetett meg a jogerős ítéletben.

A felperes a károkozó magatartást abban jelölte meg, hogy a házastársi vagyontársaság bírósága a vagyommérlegbe 94-101. tételek számok alatt felvett ingatlanok vagyontársaságához tartozó tulajdoni hányadainak a nagyságát és ebből következően azok vagyontársasági értékét tévesen határozta meg, amelyet a kijavítás iránti kérelem alapján sem helyesbített. E tényeket az alperes sem vitatta. A perben az sem volt vitás, hogy e tévedésre visszavezethető ok miatt a felperesnek nagyobb összegű megváltási árat kellett fizetnie, amely többlet a terhére tényleges vagyonszőkenésként jelentkezett.

Mindezek eredményeként az alperes kártérítési felelősségével kapcsolatban megállapítható volt, hogy annak feltételei közül a károkozó magatartás, valamint az azzal oki összefüggésben álló kár bekövetkezése igazolható volt.

Az államigazgatási, vagy bírósági jogkörben okozott kárért fennálló felelősségnek sajátos vonása azonban, hogy nem minden károkozó magatartás vezet el a hatóság, vagy bíróság felelősségének megállapításához. Önmagában a bizonyítékok téves mérlegelése, vagy a jogszabály téves értelmezése, illetőleg alkalmazása általában nem váltja ki a kártérítési felelősséget (BH 2000.55.). A felelősség megállapításához olyan károkozó magatartás szükséges, amely nyilvánvalóan és kirívóan súlyos jogalkalmazási vagy jogértelmezési tévedés, illetőleg a tények kirívóan okszerűtlen értékelését valósítja meg (EBH 2002.750.). E megkülönböztetésre figyelemmel a továbbiakban azt kellett megvizsgálni, hogy az alapperben eljáró bíróságnak a per tárgyává tett magatartásai mennyiben tekinthetők kirívóan súlyosnak. E kérdés pedig szorosan összefügg az alapperben eljáró bíróság felrőhatóságával. Ennek keretében, a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése értelmében a károkozó bíróságra hárul annak bizonyítása, hogy a károkozó magatartás körében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható. E Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott jogszabályi mérce alkalmazásához elsődlegesen a károkozással érintett bíróság eljárására irányadó eljárásjogi szabályokra, valamint a bírói magatartásra vonatkozó előírásokra kellett figyelemmel lenni.

Az adott esetben nem volt vitás, hogy hibázott az alapper bírósága, amelynek lényege abban jelölhető meg, hogy az ingatlanforgalmi szakértői véleményben foglalt adatokat figyelmen kívül elnézte és emiatt az abból kiinduló számítás hibás eredményre vezetett. A Kúria álláspontja szerint ez nem értékelhető olyan kirívóan súlyos mulasztásnak, amely elvezethetne a bíróság kártérítési felelősségének megállapításához. (Ehhez hasonlóan nem találta kirívóan súlyos mulasztásnak a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.V.21.287/1996/4. számú ítéletében a gyermektartásdíj összegének megállapítása során történt számítási hibát sem.)

Az adott esetben azonban kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedésnek kellett értékelni, hogy az alapper bírósága a hiba észlelését követően sem hivatalból, sem pedig kérelemre nem intézkedett ennek kijavításáról. A Pp. 224. § (1) bekezdése ugyanis éppen ilyen esetben, tehát névcseré, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén teszi lehetővé a határozat kijavítását. A fent vizsgált károkozó magatartás pedig akár a „szám- vagy számítási hiba”, akár a „más hasonló elírás” kritériumainak nyilvánvalóan megfelel. Ezért a Kúria a perbeli jogvita elbírálása során a kijavítási kérelem elutasítását találta olyan kiemelkedően súlyos mulasztásnak, amely kellő alapul szolgált a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdéseiben meghatározott kártérítési felelősség megállapításához.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében tévesen hivatkozott eljárási szabálysértésként a másodlagos fellebbezési kérelme elbírálásának elmulasztására, mert azt a másodfokú tárgyaláson éppen az alperes képviselője nem tartotta fenn. Emiatt ezzel kapcsolatban a másodfokú bíróságot már nem terhelte döntési kötelezettség.

A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet részben eltérő indokolással a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes alperest a felperes felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére, míg a felülvizsgálati illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2013. február 6.

Dr. Molnár Ambrus s.k. a tanács elnöke, Dr. Almásy Mária s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

kúriai tisztviselő
HM